

ODŁOŻYĆ (285) *vb pf*

Oba o jasne; w imp w drugim o wahania.

inf odłożyć (81). ◇ *fut* 1 sg odłożę (3). ◇ 3 sg odłoży (7). ◇ 1 pl odłożymy (1). ◇ 3 pl odłożą (1). ◇ *praet* 1 sg m odłożyłem, -m odłożył (2). ◇ 2 sg m odłożyłeś, -ś odłożył (4). ◇ 3 sg m odłożył (34). ◇ 1 pl m pers -smy odłożyli (1). ◇ 3 pl m pers odłożyli (10), odloželi (1) *ZapKoscier*. ◇ *plusq* 1 sg m odłożyłem był (1). ◇ 3 sg m był odłożył (1). ◇ [3 pl m pers odłożyły były.] ◇ *imp* 2 sg odłóż (11); -óż (3), -(o)ż (8). ◇ 3 sg niechaj odłoży (1). ◇ 1 pl odłóżmy (14); -óźmy (1) *Oczko*, -oźmy (1) *Mącz*, -(o)źmy (12). ◇ 2 pl odł(ó)żcie (8), odłóźcież (1) *WyprPl*. ◇ 3 pl niechaj odłożą (1). ◇ *con* 3 sg m odłożyłby, by odłożył (10). ◇ 1 pl m pers by(s)my odłożyli (2). ◇ 3 pl m pers by odłożyli (5). ◇ *impers* może być odłożono (1) [cf też ODŁOŻONY sg n N]. ◇ *praet* odłożono (6); -ono (1), -(o)no (5); [odłożono było cf ODŁOŻONY sg n N]. ◇ *part praet act* odłożywszy (78).

Sł stp notuje, Cn s.v. oglądanie się z kiem, Linde XVI – XVIII w.

1. *Przenosząc spowodować, żeby czegoś na danym miejscu nie było, odsunąć na bok; spowodować, żeby dwie rzeczy nie przylegały do siebie; deponere Vulg [w tym: co (19)] (21) : Kto by kogo wrzucił w doł związawłszy á dał mu tám drábinę/ á drugi przyszedłszy odiał drábinę/ tedy nie on będzie winien co go wrzucił/ iedno on co drábinę odłoży/ ielli vmrze. BielKron 465v, 35; RejPos Ooov.*

odłożyć czego (1): Bo widzę lubi trunek á prawie bez miáry/ A odłożywłszy kuflá nie daway [mu] Státutá PaprPan I4v.

odłożyć do czego (1): Ale do Metryki odłożyć Stát. Mázowiecki, okróm tego iedného. SarnStat 622.

odłożyć z czego (1): iż áż Anioł z niebá sftápiwłszy/ [...] odłożył kámién z grobu iego. RejPos [108]v.

odłożyć komu (2): OpecŻyw 171v; Ktoż nam ten kámién odłoży? pod nim leży Syn Boży ArtKanc F15.

Zwrot: »odłożyć na stronę« [szyk zmienny] (2): BierEz D3v; potym go [plastr] odłóż ná stronę áżci zás pęc przeschnie/ tedy go zás przyłóž SienLek 79.

Przen (5) :

odłożyć z czego (2): RejPosWstaw [110²]; Lecz teraz odłóźcie y wy to włzytko: gniew/ popędliwość/ złość/ bluźnierstwo/ łzkárádá mowę z wlt wálznych. WujNT Col 3/8.

Zwroty: »odłożyć rękę« = przestać karać (1): Prozba aby pan bog odłożywłszy na stronę frogá rękę fwoie [!] za wyftępkí náłfe nieracził nas karać. RejPs 118 marg.

»odłożyć na stronę« (1): RejPs 118 marg cf »odłożyć rękę«.

»na stronę odłożyć« = pozbyć się (1): On [Prometeusz]/ ptaká czymkolwiek mógl kiedy zátrowożyć/ A tym/ nieco męki/ ná stronę odłożyć GrabowSet R4v.

»[kogo] na stronę odłożyć« = prześcignąć (1): yłz twoie rowne daleko na stronę odłożywłszy/ możez fię telz s starłzymi w obudwu rodzaíu tych nauk sławnie wípierác. KwiatKsiqz F3.

a. *Zdjác z siebie (1) : Czemuż pry [wilk do jeżozwierz] w ten czás łpokoiny/ Chodziłz táko bárzo zbroiny. Odłóžze ty obwięzieli BierEz P3v.*

b. *Odpędzić (1) :*

Zwrot: «odłożyć od siebie» (1): Odłożywszy od siebie mołoyce y Gáchy/ Tułaly fię po gorách rofkudłáne fwáchy. *KlonWor* 6.

c. *O szyku bojowym: ustawić w większej odległości, rozdzielić [w tym: od czego (3)] (4) : rog [...]* fwoy lewy odłoż od nieprzyacieliłkiego prawego po łronie łwoiego woylek. *BielSpr* 36.

Zwroty: »odłożyć opodal« (2): Gdy łie woylek máią z obu łtron potykác/ thedy ty małz łkrzydło łwoie lewe álbo rog odłożyć opodal/ od nieprzyacieliłkiego prawego/ ták iákoby łtrzelbá iáka álbo poćilki nie dochodziły *BielSpr* 20v, 21.

»odłożyć na strony« (1): Hannibal [...] odłożywszy rogi obá woylek ná łtrony á z weyśrodká wywiódł lud/ łtáwił ij ná długim czele *BielSpr* 40v.

2. *Przesunąć, przelożyć na inny termin, zwłóczyć z wykonaniem czegoś, odroczyć; differre* *Mącz*, *Modrz*, *Calag*, *JanStat*; *prolongari*, *repenere* *JanStat* [w tym: *co* (90)] (115) : Idziłz łynu á nie miełzkay/ Przyiaciół o pomoc žáday: Ale też y ci odłożyli/ Aby pierwey łwe łpráwili. *BierEz* O; *Diar* 36; *DiarDop* 118; pleraque differat et praesens in tempus omittat, Niektóre niechay odłóży y aż do łwego czáfu popuści. *Mącz* 431a; *Calag* 42a; *NiemObr* 59.

odłożyć do czego [w tym też: ad aliquam rem (1)] [= do czasu, kiedy będzie miało miejsce jakieś zdarzenie] (16): *BielKron* 218v, 379, 402v, 407; iż łam nie łzukał w tym [...] pomłty łwoiey/ iedno włzytko odłóżył do łądu łpráwiedliwego łwego. *RejPos* 85v; A drudzy Polacy ná Seimie Siradzkiem Semowitá Mázowieckie Xiążę zá Krolá chcieli wziác/ Ale tę rzecz do przyázdu Edwigi odłóżyli. *StryjKron* 472; aiesliby więc co nowego przypadło, oczymby w Statucie žádney zmianki niebyło, tedy to do Seimu drugiego odłóżyć mámy *ActReg* 44, 4v, 20, 53, 129, 169, 171; *SarnStat* 227 [2 r.], 1183.

odłożyć do czego [= do czasu przybycia w określone miejsce] (2): *TarDuch* C7v; Przyłzedłzy Márfiałz do krolá prołił áby tę kauzę odłóżył do domu/ áby iey thu iáwnnie nie łądził przed ludźmi. *RejZwierc* 55v.

odłożyć komu (4): I chc(i)eli tedyż [połowie] iść ku KJM z tym, ale iż panow przy Krolu wiela nie było, odłóżono im do jutra. *Diar* 54, 56; *WujNT Act* 24/22. *Cf* »dalej odłóżyć«.

odłożyć co [= ile, na jak długo] (1): JKM [...] uczynić tym łądom dosyc nie może, by też jeszcze dobrze rok cały i dwa odłóżył *Diar* 24.

odłożyć na co (12): pocźnie z ijnymi ławniki tę rzecz rozwázác/ ij na tym łtanęło aby iá na wiéce odłóżyli *ForCnR* Ev; *LibLeg* 11/182v; *KromRozm III* A3; *Diar* 30; *BielKron* 219, 223; odłóż ná łtárość połty y ciáłá łrudzenia. *SkarŻyw* 308; odłóżyli też ná tenże Séym łpólny przyłzły rozmowy łzerłzé y koncluзіą *SarnStat* 1013, 400, 1013. *Cf* »odłóżyć na inszy czas i miejsce«.

odłożyć do kiedy [w tym też: ad aliquem mensem (1)] (24): A iż to niemále były rzeczy na łdeliberacyji ich, nie mogli dnia tego wszyscy odwotowác i odłóżyli do poniedziálku *Diar* 43, 20, 56; *BielKron* 216v, 412v; *ActReg* 137. *Cf* »do czasu [jakiego] odłóżyć«, »odłóżyć do dnia [jakiego]«, »do jutra odłóżyć«.

odłożyć na kiedy (57): iż [Chrystus] trzy dni w grobie leżał/ y trzeciego dnia łmartwychwłtał. Abowiem iżby Bołtwo łwoie okazał/ łmartwychwłtánia łwego ná koniec łwiátá odłóżyć niechćiał *KuczbKat* 50. *Cf* »na czas [jaki] odłóżyć«, »na inszy czas odłóżyć«, »odłóżyć na dzień [jaki]«, »na dzień jutrzejszy odłóżyć«, »na potym odłóżyć«.

cum inf (1): ácz ná tho Papieſcy poſłowie niechćieli przyzwolić/ theż rádě odmienić ná then čás odłożył. *BielKron* 224.

Ze zdaniem czasowym [= *do czasu gdy*] (1): dla czego odłożył ſprawę tę/ áżby też byli ſprzećiwnicy ie⁸⁰ przy tym. *NiemObr* 128.

W charakterystycznych połączeniach: artykuł odłożyć, ciała trudzenie, dyskursy, egzekucyją (2), kauzę, koncylijum, konkluzyją, picie, posty, przyście, respons, rozmowy, rzecz (13), skutek należenia, sprawę (5), uważenie, wydanie [czego], wyprawę, zmartwychwstanie.

Fraza: »czasu odłożywszy« = *po chwili* (1): Y zawnie go tak vyrzyſz on ſiedzi nád czálzą. A czálu odłożywſzy kiedy ná koń wliędzye/ Ták mężny iák Gárziás ſilen mu nie będzie. *PapPan* Z4v.

Zwroty: »czas odłożyć« (2): *BielKron* 412v; Odnioſł mi poty[m] Pan Otwinowſki/ iż X. K. ná rozmowę przyzwolił/ čás do dnia iutrzejſzego odłożył *NiemObr* 25.

»na czas [jaki], do czasu [jakiego] odłożyć« = *ad aliquod tempus differre* *Mącz* [szyk zmienny] (26:3): *Diar* 75; *BielKron* 224; *Mącz* 123b; iuż godziná obiádu nád chodzi/ á ielzće ich [żydowskich wywodów] nie máło mam ſpiánych/ á ták to ná čás po obiedny odložmy. *CzechRozm* 81v; ále odłożył ſprawę iego/ do tego czálu/ áżby y oni oycowie przy tym byli *NiemObr* 128; *ActReg* 169. *Cf* »na inszy czas odłożyć«.

»na inszy (a. in(n)y) czas, na inszy, drugi dzień odłożyć« = *differre in alium diem* *Modrz* [szyk zmienny] (23:3:1): *SeklKat* G3v; Ale yuż fye teraz opozdziło. Odložmy to ná inſfy dzyeń. *KromRozm I* P3, E4; *KromRozm III* K7, L5, Q4; *Diar* 29 [2 r.], 84; *DiarDop* 118; thedy dla lepſzego vznánia prawdy/ [ſędzia] ſprawę onę ná inny čás odložy *GroicPorz* aa3v, c3; *BielKron* 219, 222v, 225v; *CzechRozm* 8; A ielibly tá rzecz potrzebowała wielkiego rozmysłu/ niechby ná inſzy dzień odłożył oznaymienie zdánia ſwego *ModrzBaz* 29v; *Oczko* 28 v; *SkarŻyw* 261; [Aleksander] zápalczywy gniew ſwoy [...] vlmierzywſzy/ onę przećiw Mołkwi wyprawę ná inſzy čás odłożył. *StryjKron* 697; *ActReg* 20; *KochAp* 13; Otóz/ ielſiz my ná inſzy čás to odložymy/ boię ſie/ byſmy zás pozno tego niezáłowáli *OrzJan* 68, 87; *WujNT* 310. *Cf* »odłożyć na inszy czas i miejsce«.

»odłożyć na in(sz)y czas i miejsce« (2): *KromRozm III* H6v; Dworzánin gdy mu przydzie być ná pokoiu s pánem/ ielſi inego czálu/ y ná innym mieſcu ſprawował rzeczy powážne/ á potrzebne/ thedy ſie iuż tám nie zyda/ ále ie ma odłózić ná iny čás/ y mieyſcze *Górndworz* K8.

»[komu] dalej odłożyć« (1): Przeto dáley nie odložę/ Tuż cię ná mieyſcu vmorzę. *BierEz* S3.

»odłożyć do [którego] dnia, na [który] dzień« [szyk zmienny] (3:2): *KromRozm II* a4; Biłkupom theż roſkazano dekretem/ áby káplánkie zbytki baczyli á o nię [!] karali/ [...] drugie rzeczy odložyli ná 21. dzień Kwietnia. *BielKron* 228v; In ante diem XV. Calend. distulit. Aż do piątego nátego dnia który przed Calendami yeſt odłóził. *Mącz* 167a, 31c, 167a.

»odłożyć do kilka dni« [szyk zmienny] (2): *Mącz* 124a; Woiewodá ieden [...] miał ten obyczáj/ niemal káżdą rzecz/ ábo do kilká dni/ ábo przynamniey do iutrą odložyc *Górndworz* R.

»do jutra, do dnia jutrzejszego, na dzień jutrzejszy odłożyć« = *in crastinum differre* *Mącz* (11:1:1): *Diar* 54; diffundere diem [...]. Do yutrą odložyc/ Pomknąć roku názáyutrz. *Mącz* 88b, 67b; *Górndworz* H4v, O, R [2 r.], V2v, Dd5; A iż cię iuż dżiſ nie chcę dáley zábáwiác: przeto też rzecz tę/

[...] ná dzień iutrzejłzy odłóżę. *CzechRozm* 224; *NiemObr* 25; Czáfú mowy o tym/ iuľz nam teraz nie ftanie [...]; do iutrá to odłóžmy. *GórnRozm* E; *SarnStat* 789.

»na potym odłóžyc« (1): ZEby fie tu nie przedłužyło, muśi to ná potym odłóžyc. *SarnStat* 1278.

»roki odłóžyc« (1): Iáko Ziemńkich, ták y Grodzkich Roków áni odłóžyc, áni záfwieśic nie moze. *SarnStat* 530.

Szeregi: »odłóžyc i odwlec« (1): iefli iá [*pociechę Bóg*] odłóžy/ y odwlecze/ fercá nie trácac/ czekay iey ćierpliwie *LatHar* [249].

»ani odłóžyc, ani záfwieśic« (1): *SarnStat* 530 cf »roki odłóžyc«.

W przeni (1) :

Zwrot: »rok [= *sąd boży*] odłóžyc [*do kogo*]« (1): Wđycz nam wolno rok odłóžic Aż do fámego fędziego Nam naznaczoney odniego *RejKup* x8v.

Przeni: *O śmierci* (2) :

Zwrot: »odłóžyc rok« [*szyk zmienny*] (2): *RejKup* f3; Zywoťá żadnému z nas ná wieki nie dano/ Ale go tym fpoľobem wzywác kazano: Aby go człowiek gotów záfwdy byľ poľožyc/ Kiedy przydą té wiéca/ trudno rok odłóžyc. *KochTarn* 76.

a. *Przeľožyc do dalszej części tekstu* (2) :

Zwrot: »odłóžyc na koniec« (2): Iedno/ iż mi fzło o to/ áby tá kśiáżká wielkością y miáżfzością fwą ludziom nie omierzła/ zwáfzaczá že fię w trzecim tym iey wydaniu/ nie máło náuk y modlitw [...] przyczyniło/ á drugie fzerzey fię nápiľály; odłóžyłem ie byľ wáfpliwie ná koniec *LatHar* 682; *PowodPr* 54.

b. *praw. Wystápic z wnioskiem o przeľozenie swojej sprawy* (8) : A iefli fie przyda temu/ który Rok zwłóczy/ w chorobie dłužey trwác: tedy czwarty raz odłóžyc bęďcie mógl [*prolongari poterit JanStat* 481] *SarnStat* 769.

odłóžyc czym (6): Item yefthliby kto mayancz rok flozoney [...] liťby staroľczinimy [...] nyeodlozil by, a nanym by nyeftanal then traczy fwoyá rzecz *MetrKor* 40/820. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »rok odłóžyc« [*w tym: czym* (5)] = *terminum differre a, reponere JanStat* (6): wízákze prawdzirá niemocá Rok moze byďz odłóžono. *SarnStat* 662, 464, 719, 770, 825 [2 r.].

Szereg: »zwlec albo (i) odłóžyc« = *differre alias reponere JanStat* (3): WTóry Rok iáko zawity moze zwlec y odłóžyc tenze pozwány prawdzirá chorobá *SarnStat* 825, 719, 770.

3. *Pominác, nie wziác pod uwagę, zlekcewáżyć; deponere PolAnt, Modrz, JanStat; postponere, removere Modrz, JanStat; reponere PolAnt; abicere Vulg; excludere JanStat* [*w tym: kogo* (5), *co* (82)] (87) : A ze ftá zwas ieden fiędzie Tákim kftáľtem ná vrzędzie Aby iedno prawdě množyľ A fwe pożytki odłóžyľ *RejRozpr* C2v; A ma w łobye ten Pfáľm gruntowne vpominánie y pogroľzki / ábychmy odłóžywłzy zakonne fpráwy [...] do fámego tylko miľofierdzya myľli y chući fwe przykľonili *LubPs* N2v; prośiľ tedy/ áby odłóžywłzy wízelkie nienawiści przyiácielfkymi vmyľly/ Stáráli fie o to iáko by themu záfáľeniu wczás záfbieželi *BielKron* 198; *ModrzBaz* 42v; *SarnStat* 1093, 1262.

odłóžyc od czego (1): *BielKron* 94 cf *W przeni*.

W charakterystycznych poľáczeniach: *odłóžyc afekty, błqđ (błędliwe mniemanie)* (2), *Boga* (2), *bojaźń (božq)* (3), *chuc, chyťrość, imiona jawne historyje, kroniki, Krystusa, męstwo, miľość, nienawiść*

(3), nieprzyjacielski obyczaj, opatrność (3), pilność [czyją], postęпки zakonne, powinności, pożytki, prawa (2), przekazy, przyjaźń, rozsądek rozumu, rzeczy doczesne, statuty, strach, sumnienie, szacunki, uczynki, ustawy, wiadomości, wolą, wstyd, wynalazki [czyje], zakonne sprawy, zawady, zazdrość, zdradę, zwyczaję.

Zwroty: »odłożyć precz« (5): odłóżcie precz bład ludziám poŕpolidy/ ktorzy dofyć maia/ ochrcić się/ i Euangelją przeczyść *MurzHist* H2v; *LubPs* T5v; *BibRadz* *4; *GrzegRóżn* A2; odłożywłzy precz wżyftkę chytróść y zdradę [*omni dolo, fraude et colore amputatis et remotis JanStat* 757] [...] / obiecuiemy: nigdy przerzeczonych Pánow [...] nieopuśczać *SarnStat* 999.

»odłożyć na stronę« [w rym: *odłożywszy* (21)] = *postponere* *Modrz*, *JanStat*; *excludere* *JanStat* [szyk zmienny] (32): *RejRozpr* E4v; *HistAlHung* A3v; Odłożyłeś precz ná ftronę y Kryftuía twoiego *LubPs* T5v, P5v *marg*, hh4v; Ma tedy [sędzia] oŕobliwe sumnienie y wiadomość odłożyć ná ftronę/ y wedle Sądowych ípraw íędzić. *GroicPorz* b2; *KrowObr* Cv; *RejWiz* 2; *OrzList* d4v; Abrahám odłożywłzy ná fthronę chuc kthorą miał ku mátcie y ku dzieięćciu/ rádźzey woley Bożey mieyŕce dawa. *BibRadz* I 11c *marg*, *4; *GrzegRóżn* A2, A2v; Odložmyŕz wżythki ine imioná ná ftronę/ gdyż żadne nie może być wołożone [!] zbáwicielem/ iedno to święte imię IEZVS. *RejPos* 34, 90, 209v, 312 [2 r.], 319v, 331; *RejZwierc* 184v; *BudBib Bar* 2/29; *CzechRozm* 56, 208v; zwyczaję náłze/ práwá y ftátuty y vftawy ná ftronę odłożyć/ á trzymác fię przyrodzenia/ y lámego oycá iego Bogá? *ModrzBaz* 143, 63v; *CzechEp* 105; *ActReg* 158; *SarnStat* 795, 806, 1076, 1115.

Szeregi: »opuścic a (i) odłożyć« (2): A thák iáko nas pírmá vpomináia/ ábychmy opuścivłzy á ná ftronę odłożywłzy ty rzeczy doczeŕne/ ízukáli sobie pirwey onych íkárbow ktore wiecznie trwáia *RejPos* 312, 331.

»wyzuc się abo odłożyć« (1): gdyby fię on z oney zacnoŕci wyzuł/ ábo ia ná ftronę odłożył: á to ítawłzy fię podłym człowiekiem: ábo z Páná niewolnikiem *CzechRozm* 56.

W *przen* (4) : *KrowObr* Cv; Y odložą ná ftronę grzbiet íwoy [*averent se a dorso suo*] ták odporny ípołu z złoŕciwemi ípráwámi íwemi *BudBib Bar* 2/29; odłożywłzy ná ftronę rummy y chwafty ízkodliwe/ náukę lámę zbáwienná przedŕię wezmę. *CzechEp* 105.

Zwrot: »odłożyć od oczu [czyich]« (1): odložcie złe rzeczy myŕli wálzych od oczu moich. *BielKron* 94.

a. Nie robić czegoŕ, zaprzestać (40) : *RejPs* 118; *SeklKat* Gv, G4; Odłóżcie te íprawy głupýá Bierŕŕcie ízę na yná kupyá. *RejKup* e4v; A przetož odłożywłzy kłámŕtwo/ mówcie prawdę káždy bliźniemu íwemu *BibRadz Eph* 4/25; *BielKron* 244v, 362v; *Calep* 309b; *SapEpit* A2.

odłożyć od kogo [= przestać robić coŕ komuŕ] (1): odložcie pobory wálze od ludu mego *BudBib Ez* 45/9.

W charakterystycznych połączeniach: odłożyć bojaźń, gniew (2), inne rzeczy, kłámŕtwo, krotofile, nielaskę, obfitóŕ złoŕci, pieczólowanie (pieczliwe staranie) (2), pobory, pochlebŕstwo, popędliwoŕć, prozne myŕlenie (przykre) (2), przedŕięwzięcia, radę (2), robotę (2), rzeczypospolite, sprawę, wahanie, waŕŕ, wstyd, zabawę (zabawienie) (3), złoŕci.

Zwroty: »odłożyć precz« (1): Nuź iuž choć to mináwłzy co iefť powinna rzecz/ A iuž to tám ná ftronę máło odložmy precz. *RejWiz* 42v.

»odłożyć na stronę« [w tym: *odłożywszy (12)*] = *reponere in unam partem PolAnt* [szyk zmienny] (17): Iuż prawie dokońcá odłożywłfy ná ftronę nieálfkę łwoię/ rácz przyiąć nas wmiłofierdzie łwoie *RejPs* 126v, Ff4; *RejJóz* O2v; *GroicPorz* C3; *KrowObr* 220; *RejWiz* 42v; *OrzRozm* S4; Ponere curam, Odłożyć ná ftronę pieczołowanie. *Mqcz* 309c; *RejPos* 315; *RejPosWstaw* 111; *BudBib* 4.Esdr 14/13; tedy odłożywłfy ná ftronę włzyftko inłze prołne myłlenie/ chćieycie łobie co náipilniey rozbiérác/ iáko to ieft niezmierna Bołka miłłość *KarnNap* A3v; *ModrzBaz* 65v; *OrzJan* 62, 111; *RybGęśli* A2; máło iednák tákich baczę/ ktorzyby *ferio*, odłożywłfy włzytki inłze prywatne mniej potrzebne zabawy ná ftronę/ o cáłóści y záttrzymániu tey miłey oyczyny náłzey [...] łtáráli łię. *VotSzl* A2; *CzahTr* B4v.

W przen (1) : Przetoł odłożywłfy włzelákie plugáftwo y obfítóść złołci/ przyimićie w cichołci łłowo [...], ktore mołe zbáwić dułze wálze. *WujNT Iac* 1/21.

a. *Nie mówić lub nie myśleć dalej o czymś (11)* :

W charakterystycznych połączeniach: błogosławieństwa odłożyć, docześnie bezpieczeństwa, dwie osobie, mowę, niechęć, niecnotliwe, niezgody, uczynki.

Zwrot: »odłożywszy na stronę« = pomijając [szyk zmienny] (11): Diar 33; á nie thełko vbior/ ále połtępki obyczáie/ (odłożywłfy mowę/ y vcłzynki ná ftronę) odkrywáią człowieká *Górndworz* L8v, Bb8; *RejPos* 163, 235v, 276v, [292]; iuż niecnotiwe ná ftronę odłożywłfy/ [...] ále pátrż że y ciáłá fláchetne á cnotliwe nigdy nie łą w żádnym bełpiecznym połtánowieniu vtwardzone. *RejZwierc* 151v; A ták niezgody ná ftronę tym czásem odłożywłfy/ do wtorey rzeczy przyłtápmy. *CzechRozm* 149v; *CzechEp* 41; *KochWr* 20.

b. *O ustawach i czynnościach prawnych: unieważnić, znieść (6)* : *CzechRozm* 91; Bo kupienie bliłższy mołe krewny odłożyć, ále dáru y zamiány nie mołe. *SarnStat* 1269, 697.

W połączeniu szeregowym (1): ił dla tego Bog pokaráł Iezufá przez Pápieżá Rzymłkiego ktory Iezufowe vłtáwy odłożył/ pomázáł/ wylzpoćił/ wykręćił/ odmienił/ á łwe ná tho mieyłce połtánowił *CzechRozm* 81.

Zwrot: »odłożywszy na stronę« (1): vedlia tego połliedniego łtáutu mayá bycz łádzone włlytki rzeczy ziemłkie [...] odłoziwłfy ná ten czás ná ftronę włlytki pirwłłe Statuta pirvey vcłzinione *ComCrac* 17v.

W przen (1) : ił iuż nam inłze lepłze y dołkonálłze náuki y práwá nád one Moizelzowłkie/ Chriłtus pan od Bogá przyniołł [...]. Cienie ony zakonne odłożywłfy/ á łam obraz rzeczy wyltáwiwłly. *CzechEp* 48.

4. *Przeznaczyć na jakiś cel, przyznać komuś; deponere JanStat* [w tym: *kogo (1), co (52)*] (55) : A ielłiby ináčżey vcłzynił/ tedy odłożywłfy y zołtáwiwłly ná polu pięc łnapów z káždéy kopy zboża/ káždy łwe wolnie wożić bełdzie. *SarnStat* 187.

odłożyć komu (sobie) ku czemu (1): Ale gdyby on człowiek od tákiego płynienia był oczylłcion/ odłóży łobie łiedm dni ku oczylłcieniu łwemu *BibRadz Lev* 15/13.

odłożyć na kogo (1), na co (3): then [*Chryzypus*] áczkolwyek trzy látá odłóżył ná mámkí/ włłáckłe tego chce áby teł wtén czás one nyemowýłtká mámkí dołbrych obyczáyow vcłzyły. *GliczKsiął* K3;

SiebRozmyśl A3v; iednák káždy łtárác fię ma/ áby iáką część nocy ná to [na modlitwę] odłożył. *SkarKaz* 609b. Cf »czas odłożyć«.

Zwroty: »czas [jaki] odłożyć [na co]« (2): *RejWiz* 124; áza to wielka [...] przynamniey poránny čás/ dnia ktorego świętego/ ná to wlpokoienie odłożyć? *LatHar* 254.

»osobno odłożyć« (1): oľobno pierśi y łopátki odłożył Aaron. *BielKron* 38.

a. *Dać komuś, zapłacić; wydzielić, aby dać; czasem: zwrócić* (47) : Táki ma ono wroćić co ná zbyt wziął/ y z winą trzech grzywien łtronie/ á łądowi trzech/ ktore wnet ná Roku záwitym ma odłożyć *UstPraw* C2v; pámiętay [...] iżeś obiecował opráwować Ieruzalem/ y odełfác nacząnia ktore łtamąd fą pobráne. Ktore był Cyrus odłożył gdy czynił flub [...] / że ie tám miał odesłác. *BudBib* 3.*Esdr* 4/44; *ZapKościar* 1580/14, 1586/66; *GostGosp* 42; mogą przez wśelkię trudnośći iechác [...] / gdzie fie im będzie podobno/ z rzeczámí przerzeczonémi: [...] odłożywśy Clá *SarnStat* 1078, 1111; *CiekPotr* 35.

odłożyć z czego (2): Kazał też Pan Bog rozdzyci ć korzyść w rowny dzyał [...] / á s piáci łet iednę dużę żywą odłożyć Pánu Bogu *BielKron* 43; *VotSzl* F.

odłożyć komu (17): *MetrKor* 46/118; *GroicPorz* f2v, p4v; A ktoby komu krzywdę vczynił álbo łzkodę/ [...] będzie łam winien záłożyć/ á nam winien czternałćie grzywien odłożyć. *UstPraw* D2, A3v; *BielKron* 95, 235; Lupem álbo plonem dziełá fie [*Tatarowie*] ná mieyśce przyiachawśy [...]. Wodzowie biorą więczłżá część/ odłożywśy pierwey co lepfze rzeczy Carzykowi łwemu. *BielSpr* 68; *ZapKościar* 1580/14, 1582/29, 1595/88; *StryjKron* 421; *KochEpit* A4; *SarnStat* 77, 355, 612, 1168.

odłożyć na co (6): Krol náłz miłofćiwy Sigmunt: odłożył 473005. zło(tych) na obronę ławnego krolełtwa Polłkiego *KłosAlg* Gv, Gv; *BielKron* 95; *Mącz* 312a; *SarnStat* 78; nie wielka mowię łumá grołz ábo pułtorá odłożyć ná ochronienie náłze *GrabPospR* N4v.

odłożyć czym (2): *LibLeg* 11/12; Iż ktoby [...] łwémi piędzmi łummę po łmierći pośłellorá odłożył/ áby práwá łwego predecellorá cále vżywał *SarnStat* 1203.

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): Odłóźćiēłz co [= ile] mniēmaćie potrzebá iednému/ Bez czego téż może bydź/ dayćie pokóy temu. *WyprPl* B4v; *SarnStat* 355.

W charakterystycznych połączeniach: odłożyć cła (2), część [jaką], grosz, [ile] grzywien (2), co lepsze rzeczy, [ile] marek, obroczek.

Zwroty: »nakłady odłożyć« [szyk zmienny] (3): *GroicPorz* f2v, p4v; Odłożył tedy Olgerdowi Moskiewłki wśyłfłki nakłady woienne *StryjKron* 421.

»odłożyć piędz« [szyk zmienny] (6): Pecuniam ad aedificationem seponere, Piędz ná budowańie odłózić. *Mącz* 312a; ktore piędzy obiecział ten Blazey Fafrink temu Piotrowi Pekiowi [...] odlozycz. *ZapKościar* 1595/88, 1579/2, 1582/29; *KochWz* 136; *SarnStat* 690.

»summę odłożyć« (4): *BielKron* 235; Którą łummę głównik ma odłózić potomkom niż z wieze wynidzie. *SarnStat* 612, 1168, 1203.

»szkodę [= grzywnę za szkody] odłożyć« (1): GDyby Szłáchćic Szłáchćicá vmyśłnie gwałtem poymał [...] ma łiedzieć ná dne w wiezy rok [...] á nád to iefcze łzkody powinien odłózić *SarnStat* 627.

»winę [= grzywnę] odłożyć« [szyk zmienny] (9): *GroicPorz* p4v; Gdy kogo zdádżá nieśpráwiedliwie/ á on to áreftuie w kłięgach/ tedy ten co go zdano ma pozwác owego/ iż go nieśpráwiedliwie zdał:

[...] y winy trzy grzywny odłożyć. *UstPraw* H4v, A3v, F2, F2v, G; Którą winę na pierwszym roku iako na zawitym/ nie odchodząc od ładu odłożyć będzie stronie powinien *SarnStat* 77, 346, 859.

Szereg: »odłożyć albo (i) zapłacić« [szyk 1:1] (2): *LibLeg* 11/12; Ale kiedykolwiek dziedzic onęgo imienia chciałby sumę [...] długu zarchonęgo zapłacić y odłożyć poleśsorowi/ [...] powinien ten to *posseffor* pieniądze takowęż swoje wziąć *SarnStat* 1168.

Wprzen (1): Otoż tobie nie trzebá iako na wielkość y obfitość ducha/ ktorego Bog dał Chrystufowi patrząc: [...] ani na kubek który za nas pił: ále na swoy własny/ który też tobie tenże Bog Oćiec odłożył. *CzechRozm* 228v.

Przen: *Udzielić jakiejś łaski [komu]* (1): Iuż nie o to ia łtoię/ by mię miłowála/ Albo/ co niepodobno/ cnotliwą być chciałá/ Sam zdrów być pragne/ á ten ciężki wrzód położyć/ Pánie/ za mą pobożność chćiey mi to odłożyć. *KochFr* 108.

b. *O fragmentach tekstu: wybrać do zapamiętania* (1):

Zwrot: »na stronę odłożyć« (1): á tak trzi/ czterzi albo więcej sententy/ [...] za oobliwy pożitek każdego dnia na stronę nechay odłożą. *KwiatKsiąż* K4v.

5. *Dokonać działań przy pomiarach geometrycznych* (2):

a. *Podzielić* (1):

Zwrot: »odłożyć połowicę« = *oddzielić połowę* (1): Ktoby tedy chciał wiedzić/ iako wielę w tym Kole ieft/ potrzebá aby thu liczbę szérezéy wiódł na liczbę dłużéy. [...] A tak na drugą stronę trzebá odłożyć połowicę *Circumferencyéy* *GrzepGeom* H4v.

b. *Odjąć [z czego; ze zdaniem okolicznikowym miary]* (1): á potym oobno zmiérz wieżę/ odłóże z ónéy summy spólnéy co na wieżę przydzie/ á óstátek co zostánie będzie na szpicę. *GrzepGeom* P3.

6. *Zdać się na kogoś, przekazać komuś innemu zrobienie czegoś [co na co]* (1): Papież Páweł pośłał pośly swoie Kardynały/ stánawiác pokoy miedzy imi/ [...] prosząc aby ty swoie krzywdy własne odłożyli na rzecz póspolitą *BielKron* 220v.

7. *Odzwyczaić* (1): *Consuetudinem tollere*, *Odłożyć/ oduczyc*. *Mącz* 457c.

8. [*Odliczyć, odjąć [z czego co na co]*]: A z tej sumy odłożywszy na jęczmiona ćw. 567 [...] *facit* fl. 156 — 12. *InwBiskWłocł* 1582/261.]

9. [*Odbić od brzegu, odpłynąć*]:

Zwroty: »odłożyć od ładu«: małośmy nie wpadli na galery one tureckie, ktore dopiero prawie przed nami odłożyły były od tego ładu *DiarPeregr* 33.

»z okrętem odłożyć«: kupił Eichsteth we Gdanską [!] 5 kloth miessa [...] a tho miesso ma bicz gdy s okrethem odłożą *RejestrBudGal* 64.]

10. [*Oddać uderzenie*]:

Zwrot: »sztych sztychem odłożyć«: W tym Grof Dipold Kirkierzyc [...] Dárl się do Krolá vffy Polńkie przebijájąc/ Iuż blisko Krolá przyzedł y drzewo nań złożył/ Krol też mierzył by mu sztych on sztychem odłożył. *StryjKron* 529.]

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (3): *Reponere, odlozicz; reponas mihi, odloz my* *BartBydg* 233; *Refibulare et diffibulare, Odgłobić/ Odłożyć*. *Mącz* 125c.

Synonimy: **1.** oddalić, **b.** odbić, odegnąć, odpędzić, odpłoszyć, odrazić, odsadzić, odstraszyć; **2.** odelżyć, odemknąć, odwlec, przedłużyć, zamieszkać, zawiesić; **3.** opuścić; **a.** przestać, **4.a.** dać, zapłacić; **5.b.** odjąć; **7.** oduczyć, **8.** odjąć, odliczyć; **9.** odbić się, odepchnąć, odepchnąć się, odpławić się, odpłynąć, odrazić, puścić się; **10.** odbić.

Formacje współrdzenne cf ŁOŻYĆ.

Cf **ODŁOŻENIE, ODŁOŻONY**

LWil, ZZa